

Bij 70 procent covidoverlijdens in eerste golf lukte sereen afscheid niet

Archiefbeeld. Beeld Franky Verdickt

Tijdens de eerste coronagolf hadden zorgverleners bij 70 procent van de covid- overlijdens en bij 50 procent van de niet-covidoverlijdens te weinig tijd voor emotionele ondersteuning. Dat leert een bevraging van de VUB, UGent en het UZ Brussel.

JEROEN VAN HORENBEEK 16 december 2020, 6:00

Ze zucht even door de telefoon. Mia Voordeckers werkt als arts op de palliatieve eenheid van het Brugmann-ziekenhuis in Brussel. Ook voor haar is 2020 een rotjaar geworden.

“Met hun verstand begrijpen patiënten waarom ze maar drie familieleden mogen zien tijdens hun laatste dagen. Maar met hun hart begrijpen ze het niet. Ze worden snel angstig en voelen zich vaak achtergelaten”, zegt Voordeckers. “Bovendien leven in Brussel veel grote families. Iedereen wil afscheidnemen, maar door corona mag dat niet. We moeten die bubbel van

drie heel streng bewaken. Soms moet de security erbij gehaald worden. De begeleiding van de familie is sowieso niet hetzelfde als anders. Je moet met hen doorpraten, maar zo'n zwaar gesprek is lastig met een mondkapje. Iemand een schouderklopje geven kan ook niet.”

Afgelopen zomer deden de dienst radiotherapie van UZ Brussel en de Onderzoeksgroep Zorg rond het Levensende van de VUB en UGent samen een bevraging bij 260 zorgverleners die palliatieve zorg gaven aan stervende patiënten tijdens de eerste golf van de coronapandemie in ons land (van midden maart tot eind augustus geteld). Ongeveer de helft van deze patiënten had een covidinfectie. De andere helft stierf zonder corona. Zowel verpleegkundigen, artsen, psychologen, zorgkundigen als sociaal werkers namen deel aan de bevraging.

ADVERTENTIE

De resultaten van het onderzoek leren dat zorgverleners, ondanks de enorme piek van zorg voor covidpatiënten, het gevoel hadden er toch in geslaagd te zijn om goede ‘symptoomcontrole’ te doen bij stervende patiënten. Bij iets meer dan 90 procent van de patiënten werd volgens de zorgverleners genoeg gedaan om medische symptomen als benauwdheid en pijn aan het levensende te behandelen. “Symptoomcontrole en comfort is een belangrijk onderdeel van levensendezorg,” zegt professor Mark De Ridder, diensthoofd palliatieve zorg in het UZ Brussel, “maar er moet ook aandacht zijn voor

emotionele en spirituele ondersteuning bij patiënten en hun familie. Daar bleken de zorgverleners niet altijd tijd voor te hebben”.

Bij goed 70 procent van de covidpatiënten en bij 50 procent van de niet-covidpatiënten vonden zorgverleners dat ze niet genoeg tijd konden vrijmaken voor gesprekken met de patiënt en familie. Sereen afscheid nemen was sowieso niet evident. “Door de strikte bezoeksregels konden familieleden in 7 procent van de gevallen op geen enkele manier afscheid nemen van hun dierbare. In 73 procent van de gevallen werd bezoek gelimiteerd in aantal personen en tijd, ook bij patiënten zonder covidinfectie,” vat Kathleen Leemans, postdoctoraal onderzoeker aan de VUB, samen. “Bij 72 procent van de patiënten was onlinecontact mogelijk maar dat is niet hetzelfde voor het rouwproces als een echt afscheid met fysiek contact.”

BANG OM NAAR ZIEKENHUIS TE GAAN

De onderzoekers vroegen ook hoe de zorgverleners zich voelden tijdens de eerste coronagolf. De meeste zorgverleners hadden zowel positieve als negatieve gevoelens. Een op drie voelde zich rusteloos, de helft miste gezelschap. Tegelijk voelden ze zich bijna allemaal verbonden met elkaar. Leemans: “We verwachten dat die ambivalente gevoelens nog meer op de voorgrond treden nu tijdens de tweede golf.” Een nieuwe bevraging is opgestart.

Op het terrein wordt al met angst uitgekeken naar een mogelijke derde coronagolf na Nieuwjaar. Voordeckers: “We merken trouwens dat veel niet-covidpatiënten er nu, samen met hun familie, voor kiezen om langer thuis te blijven. Ze zijn bang om naar het ziekenhuis te komen waar ze geen bezoek meer mogen krijgen. Iedereen wil graag thuis sterven, ik snap dat, maar soms is dit niet haalbaar. Het kan ook een last leggen op de familie, als die niet genoeg steun heeft.”